

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 20. vel. serpana 1865.

List 24.

Spomini s potovanja v Rim.

Spisuje Dr. Janez Zlatoust Pogačar.

24. Cerkev sv. Onofrija. T. Tasso. Mezzofanti.

Ne deleč od velike šempeterske cerkve blizo bogate bolnišnice sv. Duha zakrene pot na janikulski grič. Kake minute hodá pelje vkreber in že se pokaže cerkev sv. Onofrija in z njo sklenjen klošter Hieronimijanov. Spred klošterskih vrat se odpre prelep razgled na veliko mesto.

Najpred s svojim spremljeavcem obišem cerkev, ktera ni ravno velika in ne kaže posebne bogatije v zlatu in srebru; v umetniškem oziru marsiktere zanimive slike popotnik z veseljem ogleduje. Precej pri vratih pa naznanja napis vzdane kamnate ploše, da je leta 1595 slavni pesnik „oprostenega Jeruzalema“, ki je umrl v 51. letu svoje starosti, tukaj najdel dolg počitek. Zdanji papež Pij IX, ki v svoji prirojeni miloti marsikaj želi popraviti, kar je preteklost pregrešila ali zgrešila, je leta 1857 hotel povikšati Torkvatu Tassu spomin in mu dal narediti veličastniši grob. Odločil je v to prvo kapelo na levi strani, ki jo je dal po izvrstnih slikarjih in podobarjih prav lepo okinčati in Tassove telesne ostanke iz poprejšnjega groba tje prenesti. O prenaših so se velike slovesnosti obhajale, ktere so nekaj na kapelinih stenah vpodobljene. V kloštru se kakor draga svetinja varuje in kaže soba, v kateri je Torkvato Tasso prebival. Tù se hranujejo marsiktere reči, ki se jih je posluževal v življenji. Bridka martra, ključ, zerkalo, pisavno orodje, velik z usnjem prevlečen stol z ročaji, persna podoba posneta po njegovem mertvem truplu itd.; na steni je malan po naravni velikosti. Tukaj tudi zdaj stoji kamnitna skrinja, v kateri so do l. 1857 njegove koščice počivale; semtertje je poobešenih več usahnjenih lavorovih vencev, spletenih l. 1857 za veliko slovesnost, ki se je obhajala o prenašanji njegovega trupla v novi častitljivi grob.

V klošterskem vertu, iz kterega se vživa prelep prozor na mesto in okolico, še stoji dolgoletni štor širokovejnatega hrasta, pod kterim je Tasso mnogokrat počival in svojo nemilo osodo premišljeval. Dokler je v svojem veličastvu vert obsenčeval drevesni velikan, je marsikteri častivec slavnega pesnika odlomil si vejico ali odtergal kake listke ter jih nesel v daljno domovino kakor preimennitne svetinje. Vem se spomniti, da sem tudi jaz pred 25 leti iz rok neke gospé prišedše domú z italijanskega potovanja tak listek v odpustek prejel. Leta 1842 je strašna sila divjega viharja poderla mogočnega velikana ter odstranila pričo toliko globokih zdihljejev in stokov.

Na steni nekega klošterskega mostovža je spremljeavec s ponosom kazal preizvrstno presno sliko, ki pred oči stavi Marijo z nebeškim Detetom. Ta slika je edina v Rimu, ki jo je imenitni umetnik Leonard da Vinci tù prvotno delal v mokri zid z lastno mojstersko roko.

Cerkev sv. Onofrija je nadalje posebno znamenitost zadobila s tem, da v njej počiva znani jezikoslovec kardinal Mezzofanti. V tretji kapeli od vrat proti velikemu altarju na evangelijski strani kamnitna ploša v tleh s svojim napisom naznanuje obiskovavcu, da ona zakriva grob čudovitega častnika rimske cerkve, ki je toliko jezikov govoril. Bil je priimnik ali titular sv. Onofrija, zato je bil tukaj leta 1849 pokopan. Neki rusovski plemenitnik, ki ga je že v poznejših letih obiskal, spričuje, da se je Mezzofanti z njim rusovsko, in vpričo njega v osmerih jezikih s prečudno lahkoto pomenkoval. Na vprašanje, koliko jezikov zamore govoriti, mu kardinal odgovori s tem, da mu besedo „Bog“ pošlje zapisano z lastno roko v petinšestdesetih jezikih, namreč trideset evropskih, sedemnajst azijanskih, pet afrikanških in štirih amerikanških. Pa se je še v pozni starosti vsako leto kakih novih jezikov priučil. Stoltz v zadevnem spisu imenuje osem in petdeset jezikov, o kterih zagotavlja, da je kardinal vse govoril. *Civiltà Cattolica* celo osem in sedemdeset jezikov in narečij naznanja in opira svojo terditev na pogovor, kterega je pisavec sam imel s kardinalom leta 1846, tedaj dve leti pred njegovo smertjo.

Po svoji preselitvi v Rim, kamor ga je bila prijaznost Gregorija XVI poklicala, je najdel posebno v kolegiji *de propaganda fide*, primerno mesto, kjer je svoje prečudne darove vsepešniše razvijal. Obiskovanje imenovanega slavnega vstava mu je služilo v nar prijetnišo oddiho. Resnična pobožnost, ponižnost, pohlevnost in prijaznost mu je knalo serca rejencev pridobila. V poletinskem času se je vsak dan dobro uro, po zimi poldrugo uro med njimi mudil, da je njih jezikoslovne študije ali vodil ali opazoval, ali sam se v govoritvi mnogih jezikov vadil, ali se v njimi nedolžno in koristno razveseljeval. Včasih se je primerilo, da so mladenci bili poslani v *Propagando*, ki niso veliko umeli jezika svoje lastne domovine, in so se ga še le tukaj po kardinalovem poduku in kremlju učili. Kak drugikrat spet se je prigodilo, da novi rejenci razun svojega domačega jezika nobenega družega niso znali in da tudi kardinal dosihmal o njihovem jeziku ni imel nobenega zapopadka. Tù je poslušal njih izrekovanje in poznavovanje raznih reči in od dneva do dneva opazoval njihovo kremljanje. Ščasoma je posnel iz tega, kar je slišal, postave tujega jezika, in po prečudnem daru, s kterim je hitro enakosti notranjega jezikovnega pregibanja spazil, jih je zložil v slovniško sistemo in je bil naposled učitelj njih, od kterih se je bil novega jezika naučil. Kdor je hotel viditi, s kakšno lahkoto in spretnostjo se je Mezzofanti v pogovoru od enega jezika v družega po notranjem skladu celo različnega preseloval in premikal, ga je mogel opazovati v *Propagandi* v sredi njegovih ljubljencev ob urah oddiha in svobodnega veselega gibanja. Kakor vesela tica lahko od vejice do vejice zletava, tako se je kardinal lahko in naravno, kakor bi mu

bilo vse to prirojeno, iz evropejskih v azijanske, oceanske ali drugotne jezike prestopal. V kineskem se je izuril do take popolnosti, da je rejencem iz „nebeškega kraljestva“ zamogel pridigovati v njih domačem jeziku.

Mezzofanti je pa tudi sicer imel velike in obsežne vednosti. V mladosti se je pečal z rastlinoslovjem, in že v svojem rojstnem mestu, v Bononiji, je slovel zastran matematike; bil je zveden v nar temnejših delih indijskega slovstva. Mnogocenjena je bila njegova izurjenost v kano-niškem pravu in sploh njegova bogatost v bogoslovskih zna-nostih. Skozi in skozi je bil verlega značaja, vsem ljudem prijazen in dobrovoljen. Njegova radodarnost neomenjena je uboge vseh stanov osrečevala. Nenavadnim duhovnim zmožnostim je globoka ponižnost poseben kinč dajala in ne-hinavska pobožnost spopolnila pravega keršanskega učenjaka. Prekucije, ki so papeža primorale bežati iz Mesta, so sterile njegovo zdravje; 15. marca 1819, v šestinsedemdesetem letu svoje starosti je z mirnim srcem in z veselo vdanostjo sklenil svoje pobožno življenje.

Mašnik pri altarju.

Dvojno darilec, pastirjem^{*)} in kristjanskim ovčicam ob enem.

XIII.

Mašnik se moleč poniza
Sedem prošenj zapored;
Jezus je govoril s kriza
Sedem zadnjih se besed.
Mašnik Hostijo prelomi,
Jezus Kristus umerje;
Človek, več nikar ne dvomi,
Dal življenje je za vse.

Oče naš, ki si v nebesih itd. Ko reče: *In nas ne vpelji v skušnjavo*, odgovori strežnik: *Temuč reši nas od hudega*, in mašnik pristavi tihoma: *Amen*. To molitev, ki se Oče naš ali Gospodova molitev imenuje, je učil, kakor je znano, Jezus svoje učence. Ta molitev je tako ve-

ličastna, de mašnik, prej ko jo začne moliti, z vso ponižnostjo v svojem in v imenu pričujočih vernikov spozná, de se jo upa le samo za tega voljo moliti, ker je to Jezusova zapoved. V prvih treh prošnjah te visoke molitve se nam Bog razodeva v svoji visokosti, dobroti in pravici; v štirih zadnjih pa vidimo človeka v njegovi nadlogi, revšini in zadolženosti. Ker pa upanje imamo, de je zapopadek te Gos-podove molitve slehernemu znan, ne bomo dalje o njej govorili.

Ko mašnik Očenaš odmoli, moli natihoma ta-le molite-v: *Reši nas, prosimo, Gospod! vsega hudega, prete- klega, sedanjega in prihodnjega, in na prošnjo svete, častile, vselej Device in Matere Božje Marije, svojih svetih aposteljuov Petra in Pavla, in Andreja in vsih svetnikov, daj mir usmiljeno v naših dnerih, de bomo s pomočjo tvoje milosti podpirani vselej brez greha in vse zmote obvarovani. Po ravnem tem Jezusu Kristusu, Sinu trojem, ki s teboj živi in kraljuje v edinosti sre- tega Duha, Bog od rekoma j do rekoma j. In strežnik reče: Amen. V tej molitvi molimo z mašnikom, de bi nas Bog prvič vsih pretečenih zel (zlegov) odresil, to jo, tistih grehov, ki smo jih storili, se jih tudi spovedali, pa še za nje Božji pravici ne zadostili; drugič, sedanjih, to je, zu-nanjih in notranjih nadlog, namreč boleznij, lakote, vojske, mnogoterih nevarnost in skušnjav, ki nas obdajajo in nam skerbi delajo; tretjič prihodnjih nadlog, ki se nam že ali približujejo, ali ki bi nas zadeti utegnile, posebno časnih in večnih kazen. V drugem delu te molitve pa prosimo Boga za časni ali pozemeljski mir, zakaj kakor je greh korenina vsega hudega, prav tako je tudi mir studeneec vse pobožnosti, pravičnega veselja in blagoslova Božjega na zemlji. In de bi ta naša prošnja za mir veljavna bila, kli- čemo svetnike na pomoč, naj bi to našo prošnjo podpirali. Mašnik reče dalje: *Mir Gospodov bodi vedno z vami* — in strežnik odgovori: *In s tvojim duhom*. Mašnik in ljud- stvo prosi s temi besedami tistega nepreocenljivega miru, kteri nas pričakuje v nebeškem raju, če se bomo v tej solzni dolini bojevali za čast Božjo in pa za zveličanje svo- jih duš.*

*) Caput VII. De oratione Dominica et aliis usque ad factam Com- munionem.

1. Celebrans adorato ss. Sacramento, erigit se, et manibus extensis hinc inde super Corporale positus, intelligibili voce dicit: *Per omnia saecula saeculorum*, respondente ministro: *Amen*. Tum proferens: *Oremus*, jungit manus ante pectus eodemque tempore caput Sacramento inclinat. Quo facto statim erectus eadem voce prosequitur junctis manibus ante pectus: *Præceptis salutaribus* etc.; cum vero incipit: *Pater noster*, extendit manus ante pectus, et stans oculis semper ad Sacramentum intentis, Orationem Dominicam clara voce et devote perficit. Qua expleta et responso a ministro: *Sed libera nos a malo*. Celebrans stans ut prius, submissa voce dicit: *Amen*. Deinde sinistra manu super Corporale posita, dextera Patenam aliquantulum Purifica- torio extergit, quod postea deponit juxta Corporale ut prius. Deinde vero accipiens Patenam inter indicem unitum pollicis et medium digitum dexterae manus, illam ita sustinet erectam super Altare, ut pars ejus concava Hostiam respiciat, ejusque extre- mitas Purificatorium tangat, non vero Corporale.

2. Dextera igitur Patenam a parte superiori tenens, sinistra super Corporale ex alia parte retenta, secreto orationem: *Libera nos quaesumus* recitat, caput de more inclinans Missale versus ad nomen *Mariae*, nec non B. B. Apostolorum *Petri et Pauli* atque *Andrae*, si de illis Missa celebratur vel Commemoratio peragitur. Deinde Celebrans elevat manu dextera Patenam de Altari, et se ipsum cum ea signat dicens interim: *Da propitius ad frontem, pacem ad pectus, in diebus ad humerum sinistrum, et nostris ad dexterum*. Tum Patenam in parte superiori oscu- latur, et prosequens: *ut ope misericordiae tuae adjuti et ape- cato simus semper liberi et ab omni perturbatione securi*, pa- tenam absque nova extersione submittit Hostiae, quam indice sinistro supra patenam accomodat. Patenam autem sic collocat in medio Corporalis, ut pars posterior ipsius patenae sit reclina- ta super pedem calicis.

3. Hostia Patenae superposita Sacerdos Calicem detegit, genuflectit et surgit. Tum erectus indice sinistro ad oram pa- tenae versus cornu Epistolae conduit Hostiam, quam inter pol- licem et indicem dexterae manus accipit, solaque manu dextera transfert supra Calicem. Postea digitis etiam sinistrae Hostiam super medium Calicis tenens reverenter illam frangit in duas aequales ac rectas partes, videlicet in suprema, media et infima parte medietatis, dicens interim: *Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum*. Mox partem mediam Hostiae, quam dextera tenet, super Patenam collocaat, de alia vero parte, quae in sinistra super Calicem remansit, frangit cum pollice et indice dexterae manus particulam ex inferiori parte prosequens: *Qui tecum vivit et regnat* et eam praefatos inter digitos dexterae retinens super medium Calicis, partem Hostiae majorem, quae in sinistra est, adjungit mediae parti Patenae superpositae pro- ferens interea: *In unitate Spiritus sancti Deus*.

4. Mox sinistra Calicem per nodum infra cuppam accipiens, et dextera particulam Hostiae super ipsum Calicem retinens clara voce pronunciat: *Per omnia saecula saeculorum*, et responso *Amen*, cum ipsa particula signans ter a labio ad labium Calicis dicit: *Pax † Domini sit † semper vobis † cum*. Et responso a ministro: *Et cum Spiritu tuo*, particulam ipsam illico immittit in Calicem, dicens secreto: *Haec commixtio* etc. cum inclina- tione capitis ad *Jesu Christi*. Quibus integre expletis, pollices et indices utriusque manus aliquantulum extergit supra medium Calicis; postea Calicem Palla cooperit, genuflectit, surgit, et stans inclinato capite et junctis manibus ante pectus, non super Altare positus, alta voce dicit: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*. Ad primum *Miserere nobis* et non prius, manus disjun- git, sinistram nimirum Corporali superponens, et dextera percu- tiens sibi leviter pectus, quin pollice et indice unitis Planetam tangat. Deinde absque nova manu conjunctione secundo dicit *Agnus Dei*, sinistra super Corporale posita, dextera autem in- terim lente deducta et reducta iterum percudit sibi pectus ad *Miserere nobis*, quod et tertio facit ad *Dona nobis pacem*.

XIV.

Mašnik košček Hostje spušča
V kelih, to pomeni nam,
De je Jezusova duša
Šla k očakom pred peklam.
Mašnik Jagnje Božje kliče,
Judje pa spoznavajo:
„Sin je Božji!“ zdaj smo pričel!
Kdo nam greh odpustil bo?

Mašnik spusti košček presvete Hostije v kelih ter reče: *To zmešanje in posvečba Telesa in kerri Gospoda našega Jezusa Kristusa bodi nam, ki jo prejmemo, v večno širjenje. Amen.* Kar se tiče lomljenja kruha, je ta navada prav tako stara, kakor naša sveta vera. Božje Jagnje se lomi in deli, se lomi, pa vendar le nerazdeljeno ostane, zmirom se vziva, pa se nikdar ne povzije, temveč posveti tiste, ki ga vredno prejmejo. De mašnik presveto Hostijo v tri dele razdeli, pomeni tri skrivnosti, terpljenja, vstajenja od smerti in pa vnebohoda Zveličarja našega Jezusa Kristusa. De mašnik košček presvete Hostije z Jezusovo kervjo zedinil, pomeni pa po besedah svetega očeta papeža Inocencija III zedinjenje telesa in duše Jezusa Kristusa, ki se je zgodilo pri njegovem vstajenju od smerti. Drugi pa učijo in terdijo, de to pomeni zedinjenje pravo-vernikov z Jezusom Kristusom; zakaj naša duša mora skozi in skozi od Jezusa Kristusa, to je, od njegovega duha in življenja tako napolnovana biti, kakor je podoba kruha od podobe vina popolnoma napolnjena. Naše novo in večno življenje pa je vterjeno le samo v zedinjenju večne besede z našo človeško naravo, to je, v Božjem večlovečenju; Jezus je namreč tista nebeška terta, ktere duhovne mladike se mi imenujemo. Tu nas on sam uči, rekoč: „Ostanite v meni in jez v vas. Kakor mladika ne more roditi sadu sama od sebe, če ne ostane na terti, tako tudi vi ne, če v meni ne ostanete. Jez sem terta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jez v njem, rodi veliko sadu, ker brez mene ne morete nič storiti.“ (Jan. 15. 4—5.)

Mašnik se trikrat na persi terkne in reče: *Jagnje Božje, ki grehe sveta odjemlješ, usmili se nas. Jagnje Božje, ki grehe sveta odjemlješ, daj nam mir.* Kakor mašnik pod podobo kruha skritega Zveličarja poln ponižnosti, upanja in ljubezni „Jagnje Božje“ imenuje, in ga na pomoč kliče; tako tudi pričujoči verniki prosijo za usmiljenje in mir, spomnivši se besed svetega pisma, ki pravi: „Glej Jagnje Božje“ (Jan. 1. 36), kot de bi rekli: Usmili se nas, svojih udov, svojih bratov, ki smo sodedniki tvojega kraljestva in pa otroci tvoje cerkve. Dodeli nam mir, naj dražje, karkoli zaklad Božjega usmiljenja v sebi ima.

V slavo Marii v nebo vzeti.

Pozdravljam Te danes, visoka Kraljica!
Ponižno v ljubezni, iz serčnih moči,
Ker Tvoje povišanje, čista Devica!
Nakvisko obrača mi dušne oči.
Pomagaj, Te prosil zdaj moja dušica,
Da zabim minljive, posvetne reči.
In v duhu Te, ljubljena Mati, spremljujem,
Ter slave se Tvoje preserčno radujem.

Ko zadnjič z učenci si se poslovala,
Ki tožni točili so britke solze,
Si v sladki ljubezni Mu dušo zročila,
Kater'ga ljubilo je Tvoje sercé;
Na verti getzemanskem bila gomila
Pripravljena, Mati nedolžna, za Té,
In tje položijo Te ljubi učenci
S solzami; gomilo okinčajo z vencí.

Al Ti, o Devica, spočeta v svetosti
Brez madeža, čista kot limbarja žar,
Ki senca Ti tudi naj manjši slabosti
Ni serca temnila, nikoli — nikdar.

Ki v čednostih prišla si do visokosti,
Da ni in ne bode enaka Ti stvar,
Ti Božja Rodnica si več zaslužila, —
In zemlja ne bo Ti telesa hranila!

Gotovo! — ker komaj iz solzne doline
K preljubemu Sinu Tvoj duh dohiti,
Se tisuče čistih duhov iz visine
Na Njega povelje na zemljo spusti,
Da vzamejo sveto telo iz globine, —
Ki z dušo precisto se zopet združi,
Da serce, ki Ga je tak zvesto ljubilo,
Se vekoma bode pri Njem veselilo.

Svitloba z visave v Getzeman zasije,
Ki ni je se vidilo zemlje okó,
In rajske začuje se glas harmonije,
Ko božji poslanci Ti čast zapoju;
Nebeška moc skalno gomilo odkrije,
In blaženo Tvoje nedolžno telo,
Kraljica premila! zbudi se in vstane —
V krasoti neskončni, med množice zbrane

Veselo pozdravijo angelski zbori
Ter vsplavajo s Tabo, Kraljica, od tod
V kraljestva nezmirne svitlobe tje gori,
Kjer mesto pripravil je Tebi Gospod,
Kjer Božje neskončne lepote so vzori,
Kjer sveta prijaznost kraljuje povsod;
Do mesta častitega Jeruzalema,
Kjer čista ljubezen vse duše objema.

Ko blisk razjasnijo oblaki se sivi,
In nebni svetovi migljajo lepó,
Duhovi, zamaknjeni v Tvoj ljubeznjivi
Obraz, neprenehoma slavo zenó: —
„Česana Kraljica! Marija, oj živi!“
Odmeva, doni po visavah glasno;
Tako preslovesno, med petjem soglasnim
Približaš Marija se mestu prekrasnim!

In zdajci se vrata nebeške odprejo,
Pokaže v blisobi se sveti Sion, —
Zvelicane trume naproti hitejo,
Predraga Kraljica! Ti skazat poklon,
V ljubezni Ti serčni pozdrav zapojejo;
Ginljivo odmeva častitljivi don;
Osrečena vsaka dušica se ševa,
Da Tebi, Devica, vso čast razodeva.

Pozdravljajo gori preroki Te sveti
In stare zaveze izvoljeni vsi,
Ter v slavo si štejejo, Tebe sprejeti
Zdaj v mesto blisobno nebeške časti.
Naj viši duhovi stermenja zavzeti
Nad Tvojo lepoto, zaklicerjo Ti:
Pozdravljena bodi, Ti Božja Rodnica,
Oj pridi, ostani zdaj naša Kraljica!

Zasveti častitljivo znamenje se križa
In trikratno „Sveto“ se čuje z visin,
Nebeščanstvo vse se globoko poniža,
Za križem prikaže se Jezus, Tvoj Sin.
S premilim oblicjem se k Tebi približa,
Ki toljko prestala si zanj — bolečin,
Na desno Te ljubljeno Mater vzame
In tak govoriti slovesno Ti jame:

Le hiti, o Mati! po venec častiti,
Ki za-te pripravljen od vekomaj je,
Ki mogla z britkostmi si ga zaslužiti,
Prelepo leskeče vsih čednostih se,
In vrednost njegova ne dá se ceniti,
Zlo deleč preseže krasotnosti vse,
Ker Tvoja ljubezen, o Mati premila!
Do mene mem družih naj večí je bila.

Oj pridi česana na mojo desnico,
In z mano na vekoma častno kraljuj;
Postavim Te danes preslavno kraljico
Stvarjenja vesoljnega. — vse gospoduj!
Si zame terpela na zemlji krivico,
Zdaj v slavi se z mano mogočni raduj;
Kar koli sem stvaril, kar mene spoznava,
Z vsega izvira tud' Tebi naj slava!

Pojó naj česenje vse rajske kardela.
V ljubezni častijo Kraljico svojo,
Pozdravljaj Te človek, ki si ga otela
Po milosti moji pred večno temó.
Pozdravlja, preslavlja narava naj cela,
Bliseči svetovi naj slavo dajó,
Cvetlica na polji in biserni kamen,
Ti slavo glasijo, na vekomaj — Amen!

In Amen!!! — premočni odglas se začuje!
Z visine, globine, mogočno doní,
Vse ljubljensko Božje se serčno raduje,
Da Ti njih Kraljica povišana si!
Podložno Te zdajci vse rajstvo spremljuje
Na prestol, ki bisernih zvezd se bliši,
In biserji ti po prestolu blišeči
So čednosti Tvoje, plameni žareči.

Tako veličastno, Marija Kraljica!
Zasedla v nebesih si slavni prestol;
Na veke Te venčala sveta Trojica
Bo z vencem, ki vselej cveteč je in nov:
Na veke donela bo Tebi slavica
Od ljubljencev Božjih in čistih duhov:
Preslava, brezmadežni Božji Rodnici,
Hosana Mariji, mogočni Kraljici!

Oj živi, le živi! premiljena Mati!
Veselo prepevam jest revni zemljan,
Hvaležnega sereca Ti slavo dajati,
Ker serčno ljubiti Te hočem vsak dan.
Pomagaj, Te prosim, se prav mi bojvati,
In priti v nebesa, ko boj bo končan,
Da s Tabo se v družbi pri Bogu radujem,
Ga molim, uživam, na veke zvišujem!

Fr. Silvester.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V petek, 18. t. m., je bil slovesno obhajan rojstni dan svitlega cesarja Franciška Jožefa. Zraven družih navadnih slovesnost je bila po vsih farnih cerkvah sv. maša z zahvalno pesmijo, v Šenklavžu so imeli mil. škof ob desetih veliko mašo z zahvalo vred. — Ljubljanska srenja je na gosp. županov predlog napravila zaupno pismo do državnega ministra grofa Belkreda, gosp. župan je brezopisno ta sklep naznanil ministru in dobil odgovor: „Za prijazno naznanilo zastran zaupnice od ljubljanske srenje prelepa Vam hvala, blagorodni gospod!“ — Deželna vlada in mestna ljubljanska srenja je potrebne naredbe oskerbela zoper kolero, ako bi se prikazala, ker v Zagorji jih je nekaj za to boleznijo že zbolelo in eden tudi umrl.

Iz Ljubljane pišejo „Novice“: (Seja mestnega odbora. V ponedeljek je mestni odbor imel sejo. Po prebrnem zapisniku poslednje seje je gosp. župan dr. Kosta nagovoril zbor tako-le: Vladina osnova (sistema) sega globoko v blagor posamnih oseb, občin (sosesk) in deželá. Po takem glavno mesto naše dežele ne more nečimerno in molče gledati na to, kar se je poslednje tedne važnega godilo na Dunaji. Njih Veličanstvo, naš presvitli cesar in gospod, spoznavši, da prejšnji njih ministri niso v stanu bili zadostiti potrebam avstr. ljudstev in deželá, so poklicali druge svetovavce pred svoj prestol in jim ukazali drugo pot vladarstva in gospodarstva. Novi državni minister grof Belkredi je v okolnici svoji do deželnih glavarjev pravila prihodnjega vpravnistva jasno razložil; da so ta opravila, ktera povdarjajo avtonomijo in samoopravstvo in pa narodno ravnopravnost, Vam vsem všeč, častiti gospodje, ni dvombe; saj pismo ministrov tudi določno zagotavlja, da pod njegovim vodstvom bode obveljalo to, kar beseda pravi. De se pa take opravila morajo djansko izpeljati, potrebuje vlada podpore tistih avtonomnih krogov, katerim mora na tem naj bolj ležeče biti, da se ne krati samostojnost, in da se jim oponašati ne more, da so sami tako hotli. Naši mestni občini (srenji) pristaja pa toliko bolj radostni pozdrav one ministrove okolnice, ker se mila

pogreša mnogo takih pravic samoopravstva, ktere v družih cesarskih deželah že postavno vživajo, zlasti na novo ustanovljene kmetske občine, in je ravno kar ukaz dobila še od ministru viteza Šmerlinga, po katerem ji ni dovoljena popolna pravica mestne policije. Vse to me je napotilo, da sl. mestnemu odboru predlagam, naj pokloni Njih ekselencii novemu državnemu ministru sporočilo, v katerem 1. svojo radost razodeva nad pravili, ki so v njegovi okolnici naznanjene, 2. svoje gotovo pričakovanje izrazuje, da se djansko spolnijo ta pravila, in 3. da bode gospod minister pod krilo svoje vzel postavno avtonomijo mestne srenje in uslišal njeno prošnjo, da se nji sami izroči izvrševanje mestnih policijskih opravil. To naj je obsežek sporočila mestnega odbora — je župan nasvetoval in še dodal, naj se podá 6. odseku, da pismo naredi, ktero naj se v slovenskem jeziku izroči gospodu ministru po njem (županu), ker v malo dneh gré na Dunaj. — Za ta predlog so glasovali vsi odborniki, zunaj dveh cesarskih uradnikov, samo s tem razložkom, da se zaupnica g. ministru pošlje sama za-se, — peticija zastran izročila mestne policije pa državnemu ministerstvu posebej; za sastavo zaupnice so bili izvoljeni dr. pl. Kaltenegger, dr. Bleiweis in dr. Orel. — Župan je dalje naznanil, da je c. kr. ministerstvo dovolilo, da se od vsih Svetih letos do konca l. 1868 pri ljubljanskih šrangah na prid mestni kasi pobira cestnina od vsake vprežene živine po 3 kr., od nevprežene pa po 2 kraje. Sklenjeno je bilo v tej seji še, da se taksa za mestjanstvo namesti v kaso streliščno vprahodnje plačuje v ubožnico mestljansko; po predlogu Debevčevem se je zahvala izrekla učiteljem mestne št. jakobske šole za njih marljivo djanje v tej šoli; prepoved prekupovanja sadja, živeža, žita in lesa branjevcem in ptujim kupecem je bila preklicana; vsak naj kupuje kadar hoče, tako tudi branjevec, ki davek plačuje. — Danes je bila prva seja mestnega odbora, kar je grof Belkredi državni minister, in vidilo se je, da je zbor v mnogih slovenskih govorih priterdil ministrovim besedam, ki jih je izrekel v okolnici svoji o obveljavi avtonomije in ravnopravnosti.

Iz Ljubljane. Svarilo. Neki slepar okoli Ljubljane nespremišljene ljudi odira po mnogoterih potih za denar. Nedavno je neko ubogo vdovo na terzaški cesti nalagál, da je poslan od ternovskega g. fajmoštra z naročilom, da naj njemu izroči denar za pisma in štempeljne zastran obravnave po ranjeem možu, in ogolil je siroto za kaka 2 gl. — Ravno te dni pa se je bil lotil Škafarjevih na Mahu ter je lagál, da bo njih sinček dobil šolsko zalogo ali štipendijo, da on (slepar) uči v tretji in prvi šoli, in bo to reč oskerbel, da je že govoril z g. fajmoštrom, kateri so sinu to dobroto naklonili; naj torej dajo denar za potrebne pisma in štempeljne. Že mu je bil gospodar izročil nekaj čez 1 gl., ker se mu je pa vender ta reč sumljiva zdela, hiti za njim, ga doteče blizo Ljubljane in mu reče, da hoče sam z njim iti in z g. fajmoštrom govoriti. Nato se slepar izgovarja, da zdaj nima časa, mu denar nazaj dá in jo čez jéz pobriše, ker se blezo boji memo šrange iti. — Goljuf je menda gospòsk, velik, suh človek s černimi berkami in utegne imeti okoli 40 lét. — Toliko v svarilo, da gerdin se koga ne ožuli. Vradnije za red pa bojo imele dosti opraviti, ker zanikernežev je zmiraj dosti, ki gledajo, da bi dobro jedli in pili, ne pa pridno delali. Tudi v „Novice“ pišejo iz bohinske Bistrice, da v uni kraj zahajajo od vsih vetrov postopači, ki ljudi nadlegajo, in pa še tako mogočni, da poletni čas silno strahujejo ženice, ki jih same domá dobijo, ako jih po njih volji ne obdarujejo.

Iz Ljubljane. Za žensko mladost prav posebnega priporočevanja vredni „Angel varh“ gospoda Kosmača je v zalogi g. Gerberja v drugo natisnjen prišel na svitlo. Obsegajo te bukvice nauke, silno potrebne sleherni deklici, ktera želi pravo dušno lepoto in vrednost ohraniti, ali si jo zopet pridobiti. Še posebej so odmenjene za dekliske

družbe in razlagajo namen in dolžnosti te lepe družbe ter obsegajo mnoge pripomočke, s katerimi se ohrani dušna lepota. Na koncu je med več lepimi molitvami tudi sv. maša. Bog daj, da bi pri mnogoterih nevarnostih in neštevilnih nesrečah ženske mladosti „Angel varh“ mnoge mnoge obvaroval na stezi nedolžnosti, drugo na pot dušne lepote nazaj pripeljal ter jih odvernil od dušnega pogubljenja.

Iz Cirknice, 11. vel. serp. — Ravnokar mi je došel list iz Ljubljane z dodatkom 33 gl. za nar bolj revnega pogorelca na Dolenjem jezeru s podpisom: „Fabiola“, in naslovom: „Vsegamogočni naj blagovoli sprejeti ta dar v čast 33letnega življenja svojega božjega Sina Jezusa Kristusa na zemlji.“

Stotero hvalo! Bog plati in blagoslovi milo roko! Izrekuje dobrotniku Fr. A. dekan.

Iz Gorice. (Hudodelnikov zadnji trenutki.) Četertek, 3. vel. serp., zjutraj ob osmih so tri hudodelnike iz ječe v Gorico pripeljali pred tukajšjo sodnico, kjer se jim je njih zadnja razsodba očitno naznanila. Znati jim je bilo na obličji, da niso ginjeni. Na ponudbo, ako želijo duhovske pomoči, so se ji vsi trije derzno odrekli. Na kar so bili odpeljani v mestno ječo. Drugi dan sta vendar dva mlajša skesana prosila duhovnika, ki naj bi ju pripravljal na poslednjo uro. Prišli so koj trije č. oo. frančiškani, o. Evstahi za Antona Festnerja, o. Bonaventura za Valentina Speierja in o. Friderik za Jakopa Spitzerja. Perva dva se spovesta in sta obhajana, tretji pa noče slišati ne od Boga, ne od vere, ne od duhovnika. In kaj še več? Prederzno se celo smodko zalučati za častitim gosp. duhovnim očetom po tem, ko ga je ko zgubljeno ovčico nagovarjal, da naj se podá v naročje svojemu neskončno usmiljenemu Pastirju, ki je pripravljen ga še skesanega vsaki hip sprejeti z veseljem.

Zazná se zadnji dan, — bližajo se poslednji trenutki njih življenja. Ob 4¹/₂ zjutraj jih že peljajo, vsecega na posebnem vozu z duhovnikom na strani, na morišče v bližnji cesarski gozd, Panovec. Obilna množica, ktera se tudi iz bližnjih krajev zbira in vedno bolj narašča, jih spremlja. Kadar pridejo v goro, obstanejo z vozmi v ovinku griča, od koder se vislice niso vidile. Naj pred se primakne voz z naj mlajšim. Anton Festner še precej terdnih nog stoji pod vislicami; njegov duhovni oče mu narekujejo zadnje tolažila in zdihljeje, — v par trenutkih je skesani hudodelnik pred pravico Božjo. Njegovo truplo se začasno zagerne z belo rjuho. Nato pristopi Valentin Spitzer, mladeneč krepke rasti, še precej zalega obličja. Zdi se, da so mu ti zadnji trenutki prav resni; — poklekne in moli, poljubi britko martro, objame ter kušne se serčno s svojim duhovnim očetom, — še enkrat zdihne „amen!“ na molitvo in zdihljeje, ki mu jih njegov duhovni zvesti prijatelj do solz ginjen glasno narekuje, in — že je tudi po njegovem časnem življenji. Truplo se tudi zakrije z rjuho. Pričujoče ljudstvo je bito močno ginjeno, ko se je pravica nad prvim in drugim doverševala, — solzilo se je in zdihovalo na glas. Ne tako pri tretjem in naj staršem, čeravno je bil ravno ta naj bolj obžalovanja vreden. Ne prošnje, ne sodba — ne milost Božja, ne nebesa — ne pekel, ne trupli, ki ju je pred sabo že mrtvi viseti vidil, z eno besedo: nobena reč ga ni ganila. Človek nizke in revne postave, lahkomišljen, kakor vselej, tako tudi zdaj okrog zija in vesel pogleduje, kmali na ljudstvo, kmali na vislice, kmali na mrtvi trupli; le duhovniku herbet obrača, pa neprestrašenega se kaže, kakor da bi se ne imelo nič hudega z njim zgoditi. Že ga vlečejo na vislice, ali preden mu rabelj verv okoli vratú dene, ga njemu odločni dušni pastir, do solz ginjen, še enkrat prav milo nagovori, rekoč: Moj brat, premisli, da je Bog, pred kterega boš zdaj stopil, in pred kterim se boš mogel opravičevati! — Vse zastonj! Da se Bogu usmili! vergel je tudi zdaj žalostni in objokani oče bob v steno; —

grešnik, ves do konca spačen, terši od skale, se za vse to nič ne zmeni: le s svojim hripavim glasom stokne: „Welt, lebe wohl!“ — in rabelj ga večnosti izroči. — Vseh treh trupla so zagernjene celi dan vislele: ljudje so vedno prihajali, nekteri molit (za dva spokornika), nekteri iz radovednosti, vsi pa se izgledovat nad njimi: kam čovek zabrede brez prave izreje v svojih prvih letih, brez strahú Božjega v življenji. — „Mors peccatorum pessima!“ (Konec nast.)

Z Dunaja. + (Dalje.) Drugi dan je bila prav za prav poglavitna svečanost v spomin pete stoletnice vseučilišča dunajskega. Izverstni govor rektorja Hyrtl-a je bil prekrasen venec, spleten za „Almo Mater“ na njen 500letni rojstni dan. Govornik je razkladal značaj ali lice znanstev, kako je bilo v raznih dobah petstoletnega obstanka vseučilišnega. Zlato zerno celega govora se nam zdi oni odstavek, v kterem učeni govornik kaže, zakaj da je poterjenje papeževo vstanovitev vseučilišča še le doveršilo. — Naj podamo toraj slovenski prevod prelepih besed govornikovih o tej reči. Čversto, kakor zemlja v neizmerenem prostoru, je bil tedašnji čas, ko se je vseučilišče vstanovilo, v veri uterjen. Od kar se je bila železna roka vladarjev iz rodbine hohensaufen-ske razbila nad pastirsko palico rimskega papeža, je vladala samo le cerkev nad duhovi. Zatorej tudi ni bilo mogoče drugač, kakor da je mišljenje in preiskovanje na vse strani služilo le močnemu verskemu čutilu, in ne veda ampak vera je bila edina moč, ki zravnjuje vse, karkoli je v življenji navskriž in se brez vere zapopasti ne dá. To drugače biti ni moglo, ko se je v zapadnih krajih svetá jelo olikanje zbuhati, ter je imelo v keršanski veri svojo prvo in naj globejo korenino, in ko je moč sv. vere v drugič povzdignila Rim, od barbarov z nogami poteptani, da gospoduje svetu.

Nikoli ne more znanstvo pozabiti in ne bo pozabilo, da je ravno sv. Cerkev kali znanstva k rodovitnosti zbudila v onih mračnih, gotiških časih, ko še nihče vedel ni, ali ne bode morebiti zapadni Evropi kultura došla od hispanskih Mavrov. Kdo je v deželah, ki se niso romanskih narodov dotikale, od planin tje do Belta odgojeval one poldivjake, med kterimi je bil le vojak pravi mož, in kjer je bilo le orožje sukati edino delo tlačiteljev, tistih v jeklo vkovanih baronov, ki niso znali svojih lastnih dolžnih pisem pisati, in ne brati svojih lastnih ukazov in pogodb? Kdo je Saksonce Karola Velikega, Franke Klodvikove, kdo Britance iz barbarov spremenil v človeke? Kdo je v Fuldí, v Hildesheimu in v sv. Galu, v Rheims-u in Orleans-u, ob Ticinu, Tahu, ob Seni, v Oksfordu in Cambridge (Kembriču) od Dancev zaterte učilnice spet povzdignil, ki so v naglem napredku postale slovite vseučilišča? Sv. cerkev je vse to storila, ona prva učiteljica človeškega rodú, — verska moč in udanost cerkvenih služabnikov, ki so bili pripravljani tudi življenje darovati svojemu poklicu!

Postavljali so cerkve med terdne gradove prevzetnih velikašev in med kočé iz blata silno tlačenega in suznjega naroda, ki je le za davke in tlako vedel, pa brez pravic človeških živeti mogel. Okoli cerkve so nastajale lepe vasi iz stanov poprej raztrošenih; poljedelstvo prerodi puščave, v kterih so poprej suznji bivali; kjer so bile poprej gosto preraščene hoste in divja zverad, tam se začne razprostirati zlatoklasno polje. Menih v samotnih celicah samostanskih, ki si je podobo svojega križanega Boga rezljal, početne pismenke (Iniciale) mašnih knjig pomenljivo risal in lepo pisano malal, ne le da je zaklade umetnosti iz preteklih časov pozabljivosti otel, marveč je tudi zbiral, prepisoval, predstavljal in tolmačil raztrošene pripomočke učnosti, in jih tako ohranil, da se je iz njih zamoglo izciimiti naše sedanje duhovno življenje.

Nihče se tedaj čuditi ne more, da je tudi vseučilišče, po knezu vstanovljeno, v naj ožji zvezo stopilo s cerkvijo in v prvi dōbi svojega obstanka se za duh vsko, cerkvi

podložno družbo imelo.* Zlata vredne besede so tudi bile, ko je verli govornik prepad vseučilišča za čas reformacije popisoval. „Edinost vere“ — je govoril — „kteroj ohraniti so si papeži in cerkveni zbori zastoj prizadevali, je bila siloma razdjana...; to je pa tudi v življenji vseučiliščnem kvar napravilo, kterega z vencem in cvetjem zakriti meni mogoče ni. Nova vera, ki je iz Vitenberga semkaj prišla, je našla tudi v Avstriji... pripravljeno zemljo. Očitno in skrivaj so rasli njeni udje... Plemstvo vse je postalo luteransko. Cerkvi se je premoženje vzelo. Posvetni oddelki (fakulteti) na vseučilišču so se skoraj enoglasno k novi veri obrnili. Po divjaških burzah (kvartirih) se je spoved in obhajilo naravnoč prepovedalo; duhovnik ni mogel več brez nevarnosti nositi poslednjih zakramentov umirajočim; kajti veliki del oboroženih mestljanov se je bil luteranom pridružil — celo na dvoru cesarjevem je pastor pridigoval.“ — Kaj so si pri teh besedah mislili protestantski učenci iz Nemškega? Kaj takega slišati, si gotovo nobeden njih nadjal ni; nam je pa ta beseda toliko bolj dobro dela, ker je prišla iz ust posvetnega zdravnika, čigar učenost vse hvali, in je zavolj tega toliko bolj tehtna.*)

Z živo besedo je omenil govornik doba Marije Terezije; ker se je bilo tedaj prav živo začelo gibati življenje duhovno po vseh straneh, je tudi vseučilišče dobilo kakor novi stan, tako tudi izverstnih možev, ki slovijo še sedaj kot učenci v posvetnih znanostih. Le o bogoslovju govornik molči, in pa modro; kajti doba prerojenja za bogoslovje z Marijo Terezijo še ni bila nastopila.

O cesarju Jožefu je izrekel govornik misel: da je bil cesar s svojimi preuredbami in osnovami prehitro prišel na dan, kajti doba njegova še ni bila zato pripravljena. „Mogel je cesar sam skusiti, da prerano v družbinskih preuredbah utegne ravno tako nevarno biti, kakor nepozno v političnih.“ — Ker cesar na vseučilišču ni ničesa drugega pustil učiti, kakor le to, kar se v praktičnem življenju potrebuje, je podrezal praveu znanstvu vse žilice in tako kriv bil, da je znanstveno gibanje nehalo — za dolgo časa.

Ozir na praktično življenje je ostal tudi za cesarja Franciška I pogravitno geslo vsega znanstva. Po dokončanih bojih se je pa posebno v medicini vse na bolje jelo obračati. K temu sta posebno pripomogla Rokitsky in Škoda. Kako je bilo to mogoče? Ker so ti možje sami neutrudljivo se pečali z zdraviloslovjem, ker jim njih ukaželjni duh pripuščal ni le pri tem ostati, kar podajajo zapovedane šolske knjige, temveč jih je gual zmirej bolj naprej, da so postali mojstri svojih ved. Tako zamore šola, ako ji Bog takih možev dá, hitro se povzdigniti, naj si je tudi zapovedano učilo v marsikterem oziru pomanjkljivo. Pač je ostroumni rektor Hyrtl pravo zadel, govorevši sledeče besede, ki so vredne, da si jih ne le na Dunaju, ampak povsod, kjer ima cerkev oblast učitelje imenovati, prav dobro zapomnijo: „Ne sistema, je rekel, ki jo država vseučilišču predpisuje, naj si je ravno še toliko liberalna; — ne denarni pomočki, ki jih za učenosti daruje, naj še toliko znašajo; ne število obilno šolskih ur, — ne dijakov, tudi ne poslopje novo vseučiliščno, naj bi si bila tudi palača z zlatimi vratmi: — vse to nič ne premore; le ena reč je, ki daje vseučilišču (pa tudi drugim učnim vstavom) slavo in čast, in ta je: duhovna posebnost (individualität) učiteljev. Takove moči najti znati, jih pridobiti, jim svobodno gibanje dopustiti, to je velika, po jasnih izgledih spričana, očitno znana skrivnost pri vsih vseučiliščih, ktere so ravno po tem sredstvu svojo izverstnost si ohranile. Vse drugo pride pod takimi možmi lahko in samo od sebe.“

*) To je gotovo posebna previdnost, za katero hvalimo Boga, da ob času tolike verske vneemarnosti je prišel mož tako čvrstelega značaja na tako stopnjo. Vr.

Hvaležno se spominja govornik cesarja Ferdinanda, za kterega je marsiktera hvalevredna naredba, posebno na Dunaju oživela, ki je delavnost vseučilišča spodbujala. — Francišku Jožefu pa gre čast, da je oprostil vseučilišče nadležnih spon, ki so ga v napredu ooverale, torej se v prekrasni apostrofi govornik ob koncu svoje besede v imenu vsih ved oberne proti cesarskemu prestolu, ter se zahvali za brambo in milost vseučilišču skazano, in priporoča ga tudi zanaprej prevzvišenemu varstvu. —

Gromoviti slavoklici po sobani so spričevali, da so prekrasne besede Hyrtl-nove vsim globoko v serce segle, čeravno so vtisi pri raznih tudi razni bili. Res, govoril je zopet resnico, čeravno ga judovski novičarji pikajo, češ, da je govoril tako, da nebi bil bolje mogel Jan. Kapistran s kamnate prižnice za cerkvijo sv. Štefana, ter proslavljal cerkev katoliško in ji vseučilišče popolnoma izdati. Ta pisarija s peresom v žolč namočenim prav jasno spričuje, da govor ta ni bil kakih veter, ki pride in potihne brez sledi, temuč da je pretresel duhove, in da ravno te sovražnikom sv. cerkve težke skerbi dela. —

(Konec nast.)

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. Kitajska cesarica, vladajoča v Peking-u, je na predlog cesaroviča Kong-a sklenila in zapovedala preurediti kitajskega cesarstva postave, za podlago pa vzeti, kar se je godilo od l. 1708 do 1720. Takrat namreč je vladal cesar Kanghi, francoski jezuit. — Trinog Garibaldi s svojimi osnovami dobi novega zagovornika v časniku „Campidoglio“, ki ga bo izdajal nekdo njegove stranke v Genovi in bo zopet godel: „Roma, Venezia!“ Med tem takim pa italijanska vlada svoj pot le še ropa in ropa samostane po Laškem, briganti in roparji deželo tarejo in ji zbudujejo vsaktere zmešnjave. V sami okrajini Sabini, kakor piše „Unità“, so se v nedeljo 30. maj. serp. te-le strahovitosti dogodile: Med Castelvechio in Antevri je bil mladenec zaklan in strašno razmesarjen. V Celto-Mare je bil kervav poboj, v katerem so bili trije umorjeni in veliko ranjenih. Nekteri mladenči iz Monte Santa Maria so se stegli z družimi iz Castelnuovo di Farka, in ostala sta dva mrtva in več ranjenih. Bila je pa ta okrajina sicer med boljšimi... Lahuni in garibalduni hočejo imeti pa tudi še Rim in Benedke, da bi se ondi ravno tako godilo, kakor sicer po Laškem. To je laška edinost! to je svoboda! to se pravi po Garibaldovo ljudi „iz sužnosti rešiti, iz luže potegniti!“ Tako osrečujejo ljudi tisti domorodci, kteri vere nimajo. — Na dalmatinskem otočji Hvaru ali Lesini je 25. u. m. umerl ondotni škof mil. gosp. Filip Bordini, častitljivi, le samo 7 dni manj kot 90letni starček, rojen v Šebeniku l. 1775. Ranjki je posebno čislal Kranjce in imel je izmed deržine in strežništva več Kranjcev. — Kako človečnost vé in zna italijanska edinost, kaže tudi to-le: 25. pros. 1864 so pri redovnicah v Salerni vrata samostanske ulomili, nune kakor pse na cesto izmetali, ki so bile pottlej stlačene v neko staniše v silni gnječi, kjer so še zmiraj v toliki vroči in žugajoči koleri... („Unità“) — Pri tolikih sedanjih zmešnjavah proti tudi vojska med zamorci. Ajoški kralj žuga za vojsko kralju v Dahomeju in se zvezuje v ta namen z mnogimi vladarji ob primorski Nigricii. — Sv. Oče Pij IX so nedavno dobili 10,000 frankov za eno sv. mašo. To je sad na povabilo lista „Stendardo Cattolico“ v Genovi. „Giornale di Roma“ pristavlja: Sv. Oče, ki vsaki dan molijo pri sv. maši za potrebe Cerkve in svojih ljubljenih sinov, bodo maševali s posebnim namenom za tiste, ki so jim s tem darom pokazali posebno vdanost in vernost. Verh tega delijo apostoljski blagoslov vsim, ki jih tako lepo tolažijo in podpirajo. S tako podporo se jim zmanjša stiska, v kateri so zdaj zavoljo pičle deržavne blagajnice. (Kat. L.) — V zagrebško nadškofijsko

semeniše je sprejetih 25 mladenčev . . . Jož. Štadler in Jure Žerjavič, klerika nadškofije zagrebske v nemško-ogerskem vystavu v Rimu, sta opravila une dni ostre izpraševanja in sta prejela doktorstvo iz modroslovja. (Kat. L.) — Višehradski g. prost Ruffer je kupil za 8000 gld. dom na Višehradu in daroval ga je za napravo bolnišnice, v kateri bodo ubožni Višehrajci zastoj dobivali stanovanje. — Praški kardinal so 31. mal. serp. v deželni kaznovavnici pri sv. Vavrlavu birmali 95 kaznjencev. — Kardinal praški kličejo v pastirskem listu šolske učitelje praške nadškofije k duhovnim vajam, ki bodo v praškem duhovskem semenišu v dveh oddelkih — od 28. avg. do 1. sept. v češčini, od 11. do 15. sept. pa v nemški besedi. Višji pastir jim bodo brez plače vse oskerbeli. — Na Badenskem je vsega prebivavstva 1.429.199 duš, med njimi 933.176 katolicanov, 472.258 protestantov, 1338 menonitov, 518 baptistov, 413 tajčkatolikov, 25.263 izraelecev. Katolici so tedaj v večini, vendar se jim tako godi, kakor dandanašnji po naj več krajih. Zlasti hočejo neverniki nove šege mladost spriditi s tem, da bi šole od cerkve odtergali. En razbojnik lahko strahuje celo hišo; tako delajo nejeverniki v današnjih časih, ki s svojo prederznostjo vse prepričujejo in vse opravijo, zakaj? Zato, ker dobri molčijo tako dolgo, da je prepozno. — Po vsem Egiptu je kolera pomorila do 82.000 ljudi, in sicer v Kairu 30.000, v Aleksandriji 12.000, drugod 40.000. Ima pa Kaira 400.000 in Aleksandrija 200.000 prebivavcev. — Zdravniška akademija v Parizu je obljubila 100.000 fr. tistemu, kdor ji pošlje zanesljiv recept zoper kolero. (Unita.)

Amerikanske novice. V deržavi Jova je kmet Jak. Šuster unega mesca prekosil eno tistih strašno strupenih kač, ki jih imenujejo klopotače (Klapperschlange). Radoveden jo želi viditi, in ker meni, da mu ne more več škodovati, gre k nji, ali kar neprevidoma glavo zasukne in ga v palec piči. dasiravno jo je bil le malo palcev pod glavo prekosil. Precej jo je otrešel, čutil je pa v trenutku utripanje strupú po vsem životu, roka mu je hitro otekla, da je bila štirikrat debelejši in skoraj črna, kri je metal skoz usta, in celo skoz kožne luknjice je tislala ter napravila mehurje po roki. Zdravnik je mogel le malo pomagati in ko ga je zapustil, je imel le malo upanja, da bi se ozdravil. Kakošen je bil konec, list še ni povedal. Pristavlja pa, da terpentinsvo olje strup od klopotače čisto zamori, ako se precej na rano vlije; to je pripovedoval mož, ki je sam skusil. — V severni Indiji pri Leaverworth-u so našli nezmerno veliko podzemljsko jamo ali duplino, ki ima neštnevilne, silno čudne, svitlo-bele kapniške stebre ali stalaktike, ki so pogosto po celih 100 čevljev visoki. Za prednji del jame so vedili že pred 50 leti, ni jim pa bilo znano, da je tako nezmerno velika; pa tudi zdaj še ni vsa znana, akoravno so že čez šest milj (amerikanskih) deleč v zemlji prišli. — Južni predsednik Jefferson Davis je še zmiraj v ječi v Fortres-Monroe, le bolj molči, se ne gre nikoli prehodit pod mili nebes, po cele ure sloni na oknu in ima oči tje na morje vperte. Moči mu pešajo, tudi je na enem očesu že skoraj do dobrega, na drugem pa nekoliko oslepel. Ko je slišal, da so zakletnike v Vašingtonu ob glavo djali, je prosil za pastorja, s katerim je biblijo bral in molil. Rekel je duhovnemu slažabniku, da zdaj mora pribežati k njemu in k bukvam, da dobi tolažbo. Mislil se, da ga bo sodnija v smert obsodila (N. Y. Ktzg.) — Čez 1000 francoskih vojakov je prišlo v kratkem v Mehiko in še več jih je neki na poti. — V Jova City, derž. Jova, je veliko Čehov, katerim njih lastni duhoven v cerkvi angleških katolicanov mašuje in v njih jeziku pridiga; v kratkem pa bodo Čehi tudi tukaj imeli svojo cerkev. Začetek k temu je že storjen in to bodo lahko dosegli, ker so dobri in radodarni katolici. Cath. Wochenbl. v Čikagi, ki te novice piše, pripoveduje tudi, da le ondotni delavci se pridno in z dobrim srcem naročujejo na katoliški te-

denski list, — barantavci pa le na denar mislijo. — Neki gospod v novem Jorku se je ponudil, da hoče 30.000 dol. dati, naj se napravi misijon med zanemarjenim ljudstvom tega mesta, pa s tem pristavkom, ako se jih najde še pet, ki bi ravno tako storili.

Zlati tešniki

(Dalje.)

47. Glas s pokopališa:
Glej, mirno tukaj vse počiva,
Zadosti vsega vsak ima:
Tu mir pozemeljski prebiva:
Popotnik, tukaj si doma!
48. Če krivo blagó le skoz vrata pokuka,
Že sreča od hiše skoz okna se smuka.
49. Nar bolj bati se je takega,
Ki se ne boji Boga.
50. Glej, da nikogar ne opravljaš!
Ak zajde, ga spodbudi;
Z opravljanjem ga ustavljaš,
Da poboljšat' se ne trudi.
51. Kdor ima um in zdravi pogled,
Božjega varstva vidil bo sled.
52. Vsaka dobrota je lahko škodljiva,
Če je po pameti človek ne vživa.
53. Kdor je koli rojen za nebesa,
Na stezē se ternje mu potresa.
54. Molitev, ki v nebó puhti,
Nečisti ogenj pogasi.
55. Mertvi iz groba:
Dragi moj, — tu postoj,
In prevdar': — ravnokar
Boš tud ti, — kar smo mi.
(Moli očenaš, da te Bog obvaruje nagle in neprevidene smerti.)
56. Mladi bahači — stari berači.
57. Nobeno krivično blago — dobrega teka imelo ne bo.
58. Mine cvet, — mine svet;
Mine čas, — mine kras:
Mine vse, — mine vse.
Duša ne, — duša ne!
(Češ. Mar. za spokorjenje terdovratnih grešnikov.)
95. Kdor posnema abotne ljudi,
Si poštenje sam kazi.
60. Pred Bogom se ne morem skriti,
Pred Njim ne dá se nič tajiti.
61. Vari, vari se lagati!
Bog ne dá se goljufati.
62. Smert:
Moja kosa v zraku plava,
Neprenehoma kosí;
Bogatin al revež: — glava
Na nje mah mu odleti.
(Češenamarija za tiste, ki v ti uri umirajo.)
63. Prebrisana glava, pa pridne rokē,
Je boljši blagó kakor zlate gorē. (Dalje nast.)

Méd in pelin.

Katolici in v angleški zbornici. Ni davno kar so bile na Angleškem volitve, in izvoljenih je 40 katoliških poslancev. — V laški zbornici prisežejo poslanci na prvi vstavni člen, kateri razglasuje katoliško vero za edino vero v deržavi; pri tem se je pa vendar minister Marko Minghetti prederznil reči: Vsi smo rovarji. Potem sta se vendar dva še razodela za katolici. — V avstrijskem deržavnem zboru, kako je kaj ta reč? — Na otoku Wight (Hvajt) sta se poganjala za voljenje zdravnik angleške kraljice, Dragotin Locock, in katolican spreobrnjenec g.

Janez Simeon. In kaj si je vse prizadjal ubogi zdravnik, da bi bil izvoljen! Koliko je sumničel, obrekoval papeštvo in katoličanstvo, mnihe in samostane! Pa vse za-tonj! Simeon katoličan je izvoljen v zbornico, Locock ostane pri svojem lancetu. Na Angleškem bo katoličanstvo še zmago obhajalo, da bo veselje.

Francoski časniki razglasujejo to-le novico: Mnih karmeličan piše iz Bagdada, da na babilonski stolp, ktereга razdertine še zmiraj stojé, je postavil podobo Marije Dev. Zmagovavke, ktera je blagoslovljena od sv. Očeta Pija IX. O tej priliki je bila velika slovesnost, pri kateri so bili pričujoči tudi musulmani. — K temu pristavlja „Unita“ taki-le prevdarek: „Premišlujte vse posameznosti te novice. Mnih, eden tistih redovnikov, ki jih rovarstvo hoče z zemlje potrebiti, postavi podobo Marije Device Zmagovavke, blagoslovljeno od Pija IX, na babilonski stolp, in turki so pri lepi slovesnosti. Nam se zdi, da beremo v teh verstih bolj prerokovanje, kakor pa novico. V kratkem se bo v resnici skazalo v Evropi, kar se je dogodilo pri Bagdadu. Na podertinah novega babilonska stolpa bote vidili vstati podobo Neomadežane, ktero bodo narodi rešeni iz nove sužnosti pozdravljali za česeno, za tolažnico žalostnih, za pomoč kristjanov. Še celo turki bodo stermeli nad veliko zmago sv. Cerkve in studila se jim bo brezbožnost toliko keršenih ljudi. . . Že je véliki Pij blagoslovil podobo Marijno, ki bo vstala sredi na verhu razdertin, ktere so edini in prežalostni sad rovarstva.“ —

Rožice, ki je vsaka eekina vredna.

Molitvino apostolstvo ima ta mesec glavni namen: moliti za obudovanje, ohranjenje in zviksanje katoliškega duha po (nemških) izrejiših in vstavah. Za 11 še naslednjih dni pa ima te-le posebne namene o praznikih, kakor nasledvajo:

20. dan (danes): Sv. Bernard; molitev za cistercienski red; za vikši raznih redov; za srečno volitev nekega priporočenega.

21. Sv. Joahim; molitev za cerkev na Španjskem; za keršansko odrejo otrok; za neko bolno redovnico (nuno).

22. Sv. Timotej; molitev za stiskano cerkev v Mehiki; za potrebe neke redovne hiše; za razsvitljenje v volitvi stanú nekoga.

23. Sv. Filip Benicij; molitev za servitovske mnihe; za pomnoženje česčenja do Matere Božje; za blagoslov v tehtnem opravilu neke redovne okrajine.

24. Sv. Jernej; molitev za misijonarje med nejeverniki; za razširjanje sv. cerkve po severni Nemčii.

25. Sv. Ludovik kralj; molitev za kraljevo parsko hišo (avstrijanska je bila priporočena 18 t. m.); za katoličane na Francoskem; za dvoje spreobrnjenje.

26. Sv. Zefirin papež in mučenik; molitev za spreobrnjenje Anglije; za katoličane na Švicarskem; za 2 zapušeni deržini.

27. Sv. Gebhard; molitev za cerkev na Badenskem in Virtenberskem; za delavce in dninarje; za več poslov.

28. Sv. Avguštín; molitev za avguštinski red; za spreobrnjenje Afrike; za katoličanske učene in pisatelje.

29. Obglavljenje sv. Janeza Kerst.; molitev za razširjanje cerkve na Jutru; za misijon v Avstralii; za potrebe več deržin.

30. Sv. Roza Limanska; molitev za razširjanje duhovskih vaj; za ranjce brate in sestre iz molitvenega apostolstva in bratovšine serca Jezusovega; za neko volitev stanú.

31. Sv. Rajmund; molitev za katoličane na Pruskem, Danskem, v Norvegii in Švedii. Za vse reči, ki so v molitev priporočene, pa morebiti pregledane.

Med mnogimi družbami, kloštri itd., ki so se pridružili apostolstvu v Insbruku kakor podružnice, je tudi uršulinski klošter s šolo vred v škofji Loki. Kteri želé podružnico napraviti, se utegnejo obrniti do gosp. Jož. Malfatti S. J. v Insbruku.

Iz Ljubljane. „Triglav“ je prinesel za rojstni dan svetlega cesarja kratek pregled kranjske zgodovine pod vladajočo habsburško hišo, v katerem zlasti na to povdarja, kako so notranje avstrijske okrajine vselej skupaj težile. — 13. t. m. so mil. škof v Šmartnu pri Kranju 703 otrokom sakrament sv. birmе podelili.

Iz Ponikovskega, 9. vel. serp. — š — Po suši nas je huda toča obiskala, ki je pretečeni petek hudo zbila veči del goric drameljske, ponikovske in ločke fare. Zopet se nam huda kaže. Bog nam bodi milostljiv!

Postojnska glavna šola je napravila lepo slovensko šolsko sporočilo, kteremu na čelu je kaj čverst popis „Pivke“ od gosp. dekana Hicingerja. Vse šolske mladine je bilo 444 v 4 razredih. Učilo se je tudi risanje, petje, sadjoreja in pri dekličih dekliška obertnija. Dekliška šola še ni ločena od deške.

Iz Tersta. Milost. škof bodo delili sveto birmo: 22. t. m. v Hrušici, 24. v Brezovici; — 23. pa bodo v Hrušici duhovski pogovori (konferencija) pod predsedništvom, mil. škofa.

Družba sv. Mohorja je to leto dala svojim družnikom te-le bukve: „Koledarček“ za l. 1866; „Slovenske večernice“ 11. in 12. zvezek; „Oglenica“ ali hudobija in nedolžnost, spisal Fr. Zakrajšek; „Cvetnik“, berilo za slovensko mladino, vredil A. Janežič. Veliko lepe in koristne tvarine za tako majhno letnino je v teh bukvicah, ki so pripravne prav veliko pripomoči za olikanje slovenskega ljudstva. — Novomeščani obhajajo svojo petstoletnico ravno te dni, 19., 20. in 21. t. m., z razsvitljavo mesta, glasbo mestne straže, slovesno sv. mašo (20. in 21. dan), z očitnim pogostovanjem ubozih na mestne stroške, z ljudskimi veseljami, nagovori itd. Bog daj mestu doživeti še velikrat 500 lét in opomoči se v telesnem in duhovnem oziru, v keršanskem in domačinskem mišljenji in djanji! —

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. Duhovnija Ljubno je podeljena gosp. Jan. Vovk-u, fajmoštru v Kamnigoric, in le-tá je razpisana 10. t. m. — Umerl je gospod Jan. Voglar, bivši stolni kaplan, 13. t. m. v Trebnem. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za afrik. misijon. Dobrotnica iz Šentlenarta 1 gl.

Pogovori z gg. dopisovalci.

G. Sm.: Vse prejeli; naročilo se v kratkem spolne. — Gosp. — b.: Prišlo. — G. Č.: Drugopot kaj. — Sl. gim. vod. v N. m. in šol. vod. v Post: Gratias! — G. P. P. v št. P.: Prelopa hvala za ponudbo; kdo si vé, kdaj bo mogoče? — G. — l —: Prav vestregli.

Popravki. Pri novici v poprejšnjem listu, da je bilo „pri posvečevanji dr. Maninga za vestmünsterskega vikšega škofa pričujočih 100 duhovnov,“ — so izpadle bistvene besede: „kteri so bili nekđaj protestantski pastorji.“ — V opombi str. 185 v 2. in 3. v. naj se bere: . . . „usta . . . in ušesa poslušate itd.